

III МІЖНАРОДНА НАУКОВА ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЯ
**ТЕНДЕНЦІЇ ТА ВИКЛИКИ СУЧАСНОЇ АГРАРНОЇ НАУКИ: ТЕОРІЯ І
ПРАКТИКА**

III INTERNATIONAL SCIENTIFIC INTERNET CONFERENCE
**TRENDS AND CHALLENGES OF MODERN AGRICULTURAL
SCIENCE: THEORY AND PRACTICE**

м. Київ, 2021

УДК336.77.631

ЗЕМЕЛЬНІ РЕСУРСИ**Парчук І.О.**, студентка*E-mail: Iparchuk777@gmail.com*

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Україна є аграрною державою і має великий потенціал в галузі сільськогосподарського виробництва. Земельні ресурси можна вважати найважливішим фактором розвитку сільського господарства, тому що земля є одним із головних засобів виробничої, торгівельної та комерційної діяльності, вона не є продуктом людської праці, а створена природою. На сьогоднішній день відбувається становлення ринку земельних відносин. І теоретичною основою, у його формуванні є визначення сутності термінів. У економічній літературі зустрічаються терміни «земля», «земельні ресурси», «земельні ділянки». Щоб вирішити проблеми обліку земельних ресурсів в умовах формування та становлення ринку землі, необхідно спершу дослідити питання трактування цих понять, згрупувати спільні та відмінні риси між ними.

Розглядаючи землю в цілому як складову частину природи – це ґрунт, родючий верхній шар літосфери, єдиний природний комплекс, який утворений живими організмами й середовищем їх існування, в якому живі й неживі елементи, пов'язані між собою обміном речовин і енергії. В свою чергу земельні ресурси – це компонент природи, землі що використовуються або

можуть бути використані в різних галузях господарства як засоби виробництва і предмети його споживання.

Земельний фонд планети становить 13 400 млн га. Найбільша його частка (25%) припадає на Азію, найменша (6%) – на Австралію та Океанію. Найбільша частка пасовищ припадає на Африку (24%). Орні землі (11% земельного фонду) дають 88% продуктів харчування. Пасовища та луки, що займають 26% земельного фонду, дають ще 10% продуктів. У порівнянні з Україною її ґрунти являються найродючішими у світі і середньосвітовий показник забезпеченості складає 1,07 га від земельного фонду планети [1, с. 43].

Земля як економічний ресурс – це ті дарові блага природи, які застосовують у виробництві, а саме: орні землі, пасовища, ліси, поклади корисних копалин, водні ресурси тощо. Природа постачає людині усі ті матеріали, з яких та виробляє життєві блага, і ті сили, які людина використовує у процесі виробництва (сила вітру, води, атома тощо). Земля – вихідний фактор виробництва, без якого неможлива господарська діяльність. Основними природними умовами, які істотно впливають на розвиток національної економіки, є кліматичні умови, багатство корисних копалин, характер земної поверхні й географічне розташування [8, с. 18]. Земля включається в економічний обіг як ресурс, який не має альтернативи взаємозаміни в багатьох сферах діяльності та її особливість як товару ще й і в тому, що кількість запропонованих на ринку земельних ділянок обмежена самою природою. Зміна рівня і динаміки цін на землю не впливає на розмір пропозицій на земельні ділянки. Тому ціна землі визначається, в основному, попитом: якщо рівень попиту піднімається, то відповідно підвищується ціна або рента. Ринок землі – це система юридичних та економічних відносин між фізичними, юридичними особами, державою, а також між державами і наддержавними органами з приводу організації, купівлі-продажу, оренди, обміну та іпотеки землі з метою здійснення ефективної господарської діяльності.

Тривалий час людина ставилася до землі як до передумови, наданої їй природою із зростанням кількості жителів Землі стає очевидною обмеженість створених безпосередньо природою життєвих умов, а відтак – закріплення й відстоювання земельних площ, які належать певним спільнотам людей. Новий етап у відносинах між людьми з приводу землі як об'єкту економічних відносин пов'язаний із розвитком відтворювального господарства (обробкою землі та вирощуванням на ній певних культур). Відповідні відносини з приводу володіння та використання землі складаються при вилученні частини земельних площ із господарського обороту, наприклад для оборони країни. Таким чином формується власність на землю. З освоєнням землі об'єктами економічних відносин стають власне земля, її надра, повітряний простір, водні та інші природні ресурси її континентального шельфу та морської економічної зони. Через велику різноманітність комбінацій рельєфу, фізико-хіміко-біологічних властивостей та кліматичних умов земля формує істотно відмінні господарські можливості, які відображають у земельному кадастрі.

Трактування терміну «земельні ресурси» визначене у законодавстві. В ЗУ «Про охорону земель» вказано, що земельні ресурси – це сукупний природний

ресурс поверхні суші як просторового базису розселення і господарської діяльності, основний засіб виробництва у сільському та лісовому господарстві [2].

Земельні ресурси мають низку особливостей, котрі відрізняють їх від інших об'єктів основних засобів. Ми виділили найважливіші з них на нашу думку:

1. Земельні ресурси не є продуктом людської праці, а створені природою.
2. Земельні ресурси територіально обмежені.
3. Земельні ресурси характеризуються постійністю свого розташування.

Просторова нерухомість землі зумовлює необхідність розміщення та спеціалізацію виробництва, враховуючи віддаленість від ринків збуту продукції, розташування населених пунктів, шляхів сполучення. Земельні ресурси не можна перемістити в просторі як інші засоби виробництва. Така особливість висуває місце розташування земельних ділянок у ряд чинників, які певною мірою визначають умови і результати виробництва.

4. Земельні ресурси у процесі їх раціонального використання не погіршують своїх властивостей, а, навпаки, покращують. Тобто вони не зношуються і амортизація на них не нараховується.

5. Земельні ресурси є незамінним продуктом, їх не можна нічим замінити.

6. Родючість ґрунту є ще одною специфічною особливістю земельних ресурсів, розуміння економічного змісту якої має велике значення для вирішення комплексу проблем раціонального використання земель.

7. Капітальні витрати на поліпшення земель не збільшують первісну вартість об'єкта, а визнаються як окремий об'єкт основних засобів, на який нараховують амортизацію.

8. Такий об'єкт основних засобів не може бути ліквідований.

9. Особливістю земельних ресурсів є факт, що дохід сільгоспвиробника неможливо вирахувати, тому що він залежить не тільки від якості ґрунту, а, передусім, від сприятливих кліматичних умов.

На основі виділених специфічних особливостей, ми сформували таке визначення: земельні ресурси – це створені природою на необмежений термін, незамінні ресурси, які у процесі раціонального використання не погіршують своїх властивостей і є основою для сільськогосподарського виробництва завдяки родючості ґрунту.

У законодавстві України використовуються терміни «земля», «земельна ділянка» та «земельні ресурси». І в деяких дефініціях вони не мають чіткого розмежування та вживаються як ідентичні поняття.

Земля та земельна ділянка не є тотожними поняттями, тому що при наявності деяких спільних характеристик, між ними є безліч відмінностей. По-перше земельна ділянка має установлені межі, по-друге земля та земельна ділянка співвідносяться як частина та ціле, по-третє у приватній власності можуть знаходитися тільки індивідуально визначені земельні ділянки та по-четверте, у земельної ділянки наявний кадастровий номер.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Безуглий В.В., Козинець С.В. Регіональна економічна і соціальна географія світу. Київ, 2007. 688 с.
2. Третяк А.М. Земельний кадастр ХХІ століття. Зарубіжні і вітчизняні погляди на розвиток земельного кадастру. – К., 1999. – 115 с.
3. Динаміка розвитку нормативно-правової бази управління земельним ресурсами в Україні Є.В. Бутенко, СМ Зарічню. Журнал Землеустрій, кадастр і моніторинг земель №4. – 2013.